

Петро Пуцентейло, д-р екон. наук, доц. Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль, Україна,
e-mail: naukatneu@gmail.com

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Petro Putsenteilo, Dr. Sc. (Econ.), Prof. Ternopil national economic university, Ternopil,
Ukraine, e-mail: naukatneu@gmail.com

DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF STATE SUPPORT FOR AGRICULTURE IN UKRAINE

Мета. Мета статті полягає у розвитку концептуальних основ державної підтримки сільського господарства України та розроблення рекомендацій щодо їх практичної реалізації.

Методика. Теоретичною основою дослідження є основні положення сучасної теорії аграрної економіки, наукові праці відомих вітчизняних і зарубіжних учених, що стосуються питань державної підтримки сільського господарства в умовах глобалізації економічних відносин і трансформаційних перетворень в агропромисловому комплексі.

В роботі використані сучасні методи дослідження, зокрема: логічного аналізу, методів формальної та діалектичної логіки, узагальнення літературних та інформаційних джерел, наукового абстрагування, нормативний метод з метою визначення нормативів державної підтримки. Застосування методів порівняльного та статистичного аналізу, методів кількісного і якісного аналізу, а також наукового передбачення та прогнозування сприяло наданню пропозицій щодо підвищення ефективності державної підтримки у забезпеченні сталого розвитку аграрного сектора економіки і продовольчої безпеки держави.

Результати. На підставі проведеного дослідження запропоновано науково-методичний підхід, що дозволяє скоректувати існуючий механізм дотацій в сільське господарство, ввести нові види субсидій, змінити і удосконалити вже наявні. Визначено, що слід переходити від стимулювання витрат на виробництво до заохочення кінцевого результату виробництва.

Наукова новизна. Удосконалено науково-методичний підхід щодо надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам, який, на противагу існуючим, дозволяє стати прозорим і орієнтуватися на підтримку індивідуальних проектів, що визначаються за єдиними критеріями, забезпечуючи при цьому їх високу ефективність.

Практична значущість. Отримані результати спрямовані на вдосконалення економічного механізму державної підтримки завдяки підвищенню доступності кредитів і позик, що забезпечить зростання фінансової стійкості галузі. Одночасно, має бути модифікована схема видачі пільгових кредитів сільськогосподарським товаровиробникам.

Ключові слова. сільське господарство, фінансування, сільськогосподарські підприємства, державна підтримка, дотація, субсидія, субвенція.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс є однією з найбільших галузей вітчизняної економіки. Він націлений не лише на забезпечення населення якісними і доступними продуктами харчування, але й на досягнення продовольчої безпеки країни. Аграрний сектор є найбільш схильним до впливу

різного роду негативних чинників нестабільності, що потребує його зовнішнього регулювання.

Для сільського господарства характерними є залежність отримання кінцевої продукції від сезонності та природно-кліматичних умов, уповільнений обіг коштів, висока капіталоємність виробництва, порівняно низька дохідність. Проте навіть за сприятливих економічних умов воно потребує фінансової підтримки держави, кредитів і регулювання процесу ціноутворення. Питання забезпечення виробників аграрної галузі фінансовими ресурсами, поза сумнівом, заслуговують на прискіпливу увагу.

Фінансування більшості сільськогосподарських підприємств сьогодні не можна визнати задовільним. Багато підприємств АПК не здатні реалізувати принцип самофінансування не лише розширеного, але і простого відтворення, що робить галузь інвестиційно непривабливою. Одним з чинників успішного розвитку сільського господарства є державна підтримка на державному і регіональному рівнях. Її ефективна реалізація сприяє створенню необхідних умов для сталого розвитку сільських територій, прискоренню темпів зростання обсягів виробництва та підвищенню його конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема державного регулювання агропромислового виробництва та його підтримки перебуває в центрі уваги вчених-аграріїв: В.І. Бойка, П.І. Гайдуцького, С.М. Кваші, Б.Є. Кваснюка, Ю.Я. Лузана, В.Я. Месель-Веселяка, О.М. Могильного, Б.Й. Пасхавера, М.В. Присяжнюка, П.Т. Саблука, А.М. Стельмахука, Л.О. Шкварчук та ін. Вони обґрунтували необхідність державної підтримки аграрної сфери, запропонували шляхи вдосконалення системи бюджетного фінансування сільського господарства.

Однак більшість авторів зводять систему державної підтримки тільки до фінансової бюджетної підтримки. Проте державна підтримка включає заходи фінансового оздоровлення підприємств, реструктуризацію їх боргів тощо. Захист внутрішнього ринку від зовнішньої експансії також є важливим важелем підтримки вітчизняних товаровиробників.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей державної підтримки сільського господарства в системі державного регулювання АПК і розробка механізму його державної підтримки, що забезпечить умови для підвищення ефективності використання ресурсів для виробництва сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним напрямом державного регулювання сільського господарства є державна бюджетна підтримка [1, с. 62]. Вона дозволяє істотно пом'якшити наслідки нееквівалентності в товарообміні сільського господарства з іншими галузями економіки, забезпечити ефективне функціонування агропромислового виробництва України в цілому. Розвинені країни, де державні органи управління виділяють значні фінансові кошти на підтримку сільського господарства, стимулюючи модернізацію техніки і технологій агропромислового виробництва, отримали високі результати в продовольчому забезпеченні населення.

Більшість авторів розглядають державну підтримку спільно з державним регулюванням і виділяють такі механізми: податковий, бюджетний, грошово-кредитний, ціновий, зовнішньоекономічний [2, с. 25; 3, с. 10].

Для того щоб існувати та розвиватися в системі ринкових відносин, сільськогосподарському товаровиробнику необхідна підтримка держави. На державному рівні потрібно забезпечити: створення сприятливого інвестиційного клімату; розвиток лізингової діяльності; узгодження цінової, податкової та кредитної політики щодо створення спільних підприємств з пайовою участю іноземного капіталу; підвищення ролі амортизаційних відрахувань як одного з головних джерел фінансування; посилення контролю з боку держави за цільовими витратами бюджетних коштів у сфері бюджетного фінансування, субсидування тощо [4, с. 49-50].

У нових умовах господарювання в Україні не було створено ефективного механізму державного регулювання АПК і насамперед його державної підтримки, тому аграрна сфера опинилася в глибокій кризі. Відсутність єдиної концепції, програми, що приймалися на державному рівні, і організаційні заходи щодо стабілізації та розвитку аграрного сектору без необхідної державної підтримки мали незначний вплив на його стан, не дозволили вирішити проблеми для досягнення завдань.

Встановлено, що державна підтримка – це цільове фінансування з бюджету, спрямоване на підтримку пріоритетних для держави напрямів економічної діяльності суб'єктів господарювання, на цільові заходи в умовах низької ефективності функціонування цих напрямів або повної відсутності такої ефективності. Державна підтримка здійснюється через систему ціноутворення на вироблювану продукцію галузі, що стимулює виробництво.

На думку О.О. Чернієнко, державну підтримку слід спрямовувати на стимулювання підвищення ефективності виробництва сільськогосподарських культур. Виплати мають бути ритмічними й повними відповідно до бюджетного призначення та надаватися господарствам усіх форм власності [5, с. 65]. М.А. Булат вважає, що підтримка сільськогосподарських товаровиробників створює умови для зростання виробництва, сприяє розвитку інфраструктури, знижує безробіття та в цілому зміцнює соціальну стабільність. Державна підтримка сильних товаровиробників є одночасно й засобом підтримки доходів і рівня життя населення, значна частина якого проживає в сільській місцевості й так чи інакше пов'язана з сільськогосподарським виробництвом. На такі видатки йдуть практично всі держави [6, с. 49].

Світовий досвід переконує, що основою створення раціонального та стійкого, економічно збалансованого сільськогосподарського виробництва є цілеспрямована державна підтримка.

Нині у сфері державної підтримки агропромислового комплексу України визначають такі основні напрями:

- розробка та реалізація різних програм розвитку сільського господарства;
- підтримка сільськогосподарських товаровиробників за рахунок дотацій, субсидій і субвенцій;
- надання виробникам кредитів і позик на пільгових умовах;

- страхування аграрної галузі;
- розвиток зернового потенціалу.

Важливе значення мають не лише обсяги державної підтримки, а й механізми її надання.

Механізм державної підтримки аграрного сектору регулюється Законом України «Про державний бюджет України» [7] і «Про державну підтримку сільського господарства України» [8], а порядок витрачання бюджетних коштів щорічно визначається окремими постановами Кабінету Міністрів України.

Механізми державної підтримки можна диференціювати таким чином:

- залежно від джерел фінансування виділяють бюджетний механізм підтримки, коли за рахунок бюджетів усіх рівнів надаються бюджетні послуги, а також розробляються та реалізуються програми регулювання галузі сільського господарства і позабюджетний вид державної підтримки, що є заходами економічної політики, які не потребують витрачання коштів державного бюджету;
- залежно від періоду дії заходів, спрямованих на сталий розвиток сільського господарства, розрізняють короткостроковий (до одного року) і довгостроковий (більше одного року) механізм державної підтримки;
- за рівнями виокремлюють два види державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників: регіональний, коли заходи державної підтримки аграрного бізнесу поширюються тільки всередині окремого регіону або суб'єкта господарювання.

Для досягнення поставленої мети в сфері аграрної політики держава використовує різноманітний інструментарій, зокрема фінансову підтримку сільськогосподарських товаровиробників. Від бюджетних трансфертів значною мірою залежать позиції держави на глобальному ринку аграрної продукції, реалізація експортного потенціалу аграрного сектору, добробут селян і сталий розвиток сільських територій [9, с. 55]. Визначено, що головними інструментами державної підтримки сільськогосподарських підприємств є дотації, субсидії, субвенції, компенсації.

Держава через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів підтримує підприємства АПК, а також частково компенсує мінеральні добрива й вартість складної техніки вітчизняного виробництва, субсидує фермерські господарства [10, с. 47]. Основні види державної підтримки в Україні, подано на рисунку 1.

Рисунок 1 – Основні види державної підтримки в Україні

Отже, державна підтримка є невід’ємною частиною державного регулювання та являє сукупність різних важелів і інструментів, пільгового фінансування найбільш вразливих підприємств і галузей АПК.

Удосконалення механізму державної підтримки сприятиме розвитку агропромислового комплексу. Її необхідно здійснювати з урахуванням специфіки регіональної ситуації, а також фінансових можливостей бюджету.

З боку держави вжито ряд заходів. Зокрема, це стосується законів і бюджетних програм державної підтримки сільського господарства [11, с. 37]. У складі механізму державної підтримки аграрного сектору значне місце займає фінансова підтримка галузей тваринництва і рослинництва. Так, згідно з Програмою розвитку українського села на період до 2015 р., яка затверджена Постановою КМУ від 19 верес. 2007 р. № 1158, прогнозовані обсяги фінансування сільського господарства і сільських територій із державного бюджету та інших джерел на період 2008-2015 рр. становлять 128,2 млрд грн, тобто приблизно 16 млрд грн на рік [12, с. 86], проте це не відповідає сучасним потребам. Для забезпечення продовольчої безпеки країни, відновлення сільського господарства потрібні більш вагомші заходи та значні фінансові ресурси.

Державна підтримка у вигляді надання субсидій, дотацій і субвенцій, реалізується сьогодні недостатньо ефективно. Виробники сільськогосподарської продукції або не отримують фінансових ресурсів унаслідок браку коштів, або отримують їх зі значним запізненням у часі. Процедура отримання категорії державної підтримки, порядок надання документів для отримання субсидій є складною та не зрозумілою суб'єкту господарювання.

Необхідно переглянути або істотно скоригувати механізм дотацій у сільське господарство, ввести нові види субсидій, змінити й удосконалити вже наявні. Система субсидування сільськогосподарських товаровиробників повинна стати прозорою та орієнтуватися, наприклад, на дотування в перерахунку на одиницю виробленої продукції або на 1 гектар ріллі, як у світовій практиці.

Державна підтримка у майбутньому має бути переорієнтована з сільськогосподарського виробництва на підтримку індивідуальних проектів, що визначаються за єдиними, заздалегідь відомими критеріями, які забезпечують їх високу ефективність. Підтримуючи розвиток сільськогосподарських підприємств, стимулюючи створення агрохолдингів, держава створює попит, який є локомотивом аграрного сектору, одночасно створюючи стимули для формування кооперації на базі дрібних господарств.

Держава повинна не тільки сприяти індивідуальному підходу в державній підтримці сільськогосподарських товаровиробників, але й сприяти зниженню процентних ставок по кредитах, забезпечувати рівні умови діяльності в усіх регіонах України шляхом більш ефективної податкової політики, переглянути транспортні тарифи для сільськогосподарських товаровиробників і стимулювати останніх розвивати власну збутову інфраструктуру, що допоможе позбавитися від посередників у сільському господарстві та наблизитися до світових моделей розвитку агропромислового комплексу.

Відповідно до світової практики слід також переходити від стимулювання витрат на виробництво (дотування цін на дизельне паливо, хімічні засоби захисту рослин) до заохочення кінцевого результату виробництва. За наявності активної державної підтримки в країні має бути створено повний цикл виробництва сільськогосподарської продукції – від сортового насіння, інкубаторних яєць, племінної худоби та птиці через сільськогосподарське виробництво, промислову переробку, логістичну інфраструктуру до реалізації в оптовій і роздрібній торгівлі. При цьому слід зосередити основні зусилля на таких напрямках:

- забезпечити зростання виробництва сільськогосподарської продукції як важливої умови стабілізації кормової бази тваринництва й відповідно збільшити експортні можливості країни;
- стимулювати зростання виробництва м'яса та молока;
- скоротити залежність від імпорту сільськогосподарської продукції.

У практиці державного регулювання АПК пропонуються три групи збільшених нормативів державної підтримки. Кожен норматив має такі складові елементи: основний, обіговий і людський капітал. Перша група нормативів характеризує вилучення витрачених під час виробництва ресурсів в умовах простого відтворення. Фінансування в рамках першої групи дозволить забезпечити збільшення фізичного об'єму валової продукції сільського господарства до 1-1,5% у рік.

Друга група є обсягом бюджетного фінансування для збільшення (накопичення) основного і обігового капіталу середньорічними темпами в 5% або 10%.

Третя група включає нормативи попередньої групи, які є зведеними показниками. Їм відповідають середньорічні темпи збільшення фізичного об'єму продукції сільського господарства в 2,5-3% і 5-7% [3].

Одним з перспективних напрямів державної підтримки є створення гарантій і пільг для банків, що кредитують сільськогосподарські підприємства. Гарантійні фонди, які є поручителями в межах виділених бюджетних коштів, створили б сприятливі умови для видачі комерційними банками позик підприємствам АПК.

Заслугує на увагу така особливість аграрного сектору, як сезонність і незбіг за часом здійснення витрат і отримання доходів, унаслідок чого у сільськогосподарських підприємств накопичуються борги по штрафам і пені. Введення законодавчих норм, що враховують чинник сезонності, значно поліпшило б фінансовий стан підприємств АПК.

На наш погляд, аналіз державної підтримки повинен враховувати:

1. Макроекономічні аспекти ефективності, результуючими показниками яких є підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, рівень захисту вітчизняних товаровиробників на агропродовольчому ринку, зростання об'єму інвестицій на основі підвищення інвестиційної привабливості галузі.

2. Регіональний аспект ефективності орієнтований на активізацію зміцнення і використання регіональних конкурентних переваг, підвищення інвестиційної привабливості регіонального АПК.

Допоміжними критеріями комплексної оцінки ефективності державної підтримки сільського господарства на рівні суб'єктів господарювання можуть бути:

- зростання валової доданої вартості в сільськогосподарському виробництві;
- зростання інвестицій в агропромисловий комплекс;
- підвищення продуктивності праці в сільськогосподарському виробництві;
- збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- вирівнювання рівня заробітної плати працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві та інших галузях економіки;
- поліпшення соціальної інфраструктури села (будівництво житла, об'єктів охорони здоров'я, збереження поселень у сільській місцевості, підвищення рівня газифікації і водопостачання сільських населених пунктів) та ін.

3. Мікроекономічний аспект ефективності відображає рівень державної підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників і стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання.

Іншим важливим напрямом удосконалення економічного механізму державної підтримки є підвищення доступності кредитів і позик, метою якого є зростання фінансової стійкості галузі. Адаптована до ринку фінансово-кредитна сфера економіки повинна сприяти якнайповнішій реалізації економічних інтересів усіх суб'єктів господарювання – не лише сільськогосподарських товаровиробників, держави, регіонів і ринкових інституцій. Аграрії повинні створюва-

ти необхідні умови для розширеного (а в кризових умовах і простого) відтворення за допомогою кредитних ресурсів. Одночасно має бути модифікована схема видачі пільгових кредитів. Слід посилити контроль за цільовим використанням пільгових кредитних ресурсів за допомогою поєднання контролю державних органів з відповідальністю сторін, що пов'язано з обов'язковим дотриманням умов кредитних договорів. У разі порушення умов договору з боку позичальника держава не повинна брати на себе відповідальність за нього.

Пропонується використати схему пільгового кредитування, за якої забезпечуються часткові гарантії держави позичальникові після покриття частини процентних ставок за умови укладання договорів кредитування з комерційними структурами.

Висновки щодо зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Отже, державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників є неодмінною умовою сталого розвитку аграрного сектору економіки та забезпечення продовольчої безпеки держави. Сьогодні потрібен принципово новий підхід до організації фінансового забезпечення аграрного сектору економіки, удосконалення розглянутих напрямів державної підтримки шляхом проведення активних заходів на рівні сільськогосподарських підприємств, створення нових фінансово-кредитних структур. Системі державної підтримки необхідно бути гнучкою та забезпечувати цілеспрямоване ефективне функціонування агропромислового комплексу як єдиного цілого. Аграрна політика країни має бути спрямована на розвиток сталого та конкурентоспроможного агропромислового виробництва, підвищення якості життя й соціальної інфраструктури на сільських територіях.

У найближчій перспективі державі слід продовжувати політику участі в економічному процесі як безпосередньому суб'єкту суспільних і економічних відносин, що сприятиме посиленню підтримки ринкових інституцій і розвитку інфраструктури АПК. Доцільно встановити частку сільського господарства у витратній частині бюджету відповідно до питомої ваги галузі у ВВП, а також регламентувати надання бюджетної підтримки сільському господарству в регіонах у законодавчому порядку.

Список літератури / References:

1. Государственная поддержка и механизмы ее реализации в АПК / Под ред. Н.А. Борхунова. – М.: Восход-А, 2008. – 224 с.
Borkhunov, N.A. (2008), Gosudarstvennaia podderzhka i mekhanizmy yeye realizatsii v APK [State support and mechanisms of its realization is in APK], Voskhod-A, Moscow, Russia, 224 p.
2. Ушачев И. Роль и место сельского хозяйства в экономике России / И. Ушачев // АПК: экономика, управление. – 2005. – № 5. – С. 24-32.
Ushachev, I. (2005) "A role and place of agriculture is in the economy of Russia", APK: ekonomika, upravleniye, no. 5, pp. 24-32.
3. Шихсаидов Д.Х. Государственная поддержка аграрного сектора как фактор повышения эффективности отрасли – опыт, проблемы / Д.Х. Шихсаидов // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – № 4. – С. 10-11.

- Shiksaidov, D.Kh. (2008) «State support of agrarian sector as a factor of increase of efficiency of industry is experience, problems», *Regionalnyye problemy preobrazovaniia ekonomiki*, no. 4, pp. 10-11.
4. Минів Р.М. Державне регулювання галузі птахівництва / Р.М. Минів, Б.Б. Батюк // *Економіка АПК*. – 2007. – № 6. – С. 46-50.
Myniv, R.M. (2007), “State adjusting of industry of the poultry farming”, *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 46-50.
5. Чернієнко О.О. Сучасні проблеми державного регулювання ринку цукру / О.О. Чернієнко // *Економіка АПК*. – 2010. – № 2. – С. 61-65.
Cherniyenko, O.O. (2010), “Modern problems of the state adjusting of market of sugar”, *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 61-65.
6. Булат М.А. Напрями державної бюджетної підтримки сільського господарства / М.А. Булат // *Економіка АПК*. – 2010. – № 3. – С. 46-50.
Bulat, M.A. (2010), “Directions of state budgetary support of agriculture”, *Ekonomika APK*, no. 3, pp. 46-50.
7. Про державний бюджет України на 2012 рік: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon2.rada.gov.ua>>.
Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine “About the state budget of Ukraine on 2012”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Про державну підтримку сільського господарства: України Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon2.rada.gov.ua>>.
Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine “About state support of agriculture”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
9. Бородіна О.М. Коригування політики державної підтримки сільського господарства України / О.М. Бородіна, О.М. Могильний // *Економіка АПК*. – 2007. – № 6. – С. 55-61.
Borodina, O.M. and Mogylnyi, O.M. (2007), “Correction of policy of state support of agriculture of Ukraine”, *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 55-61.
10. Макаренко П.М. Цінова політика як фактор підвищення дохідності аграрного виробництва в умовах світової організації торгівлі / П.М. Макаренко // *Економіка АПК*. – 2008. – № 5. – С. 44-48.
Makarenko, P.M. (2008), “Price policy as factor of increase profitableness of agrarian production in the conditions of world organization of trade”, *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 44-48.
11. Бойко В.І. До проблеми визначення механізму державної підтримки виробників аграрної продукції / В.І. Бойко, О.А. Козак // *Економіка АПК*. – 2010. – № 7. – С. 37-39.
Boiko, V.I. and Kozak, O.A. (2010), “To the problem of determination of mechanism of state support of producers of agrarian products”, *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 37-39.
12. Бабенко А.Г. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А.Г. Бабенко // *Економіка АПК*. – 2008. – № 5. – С. 85-88.
Babenko, A.G. (2008), “State adjusting and increase of competitiveness of agrarian to the sector”, *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 85-88.

Цель. Цель статьи заключается в развитии концептуальных основ государственной поддержки сельского хозяйства Украины и разработка рекомендаций по их практической реализации.

Методика. Теоретической основой исследования являются основные положения современной теории аграрной экономики, научные труды известных отечественных и зарубежных ученых, касающихся вопросов государственной поддержки сельского хозяйства в условиях глобализации экономических отношений и трансформационных преобразований в агропромышленном комплексе. В работе использованы современные методы исследования, в частности: логического анализа, методов формальной и диалектической логики, обобщение литературных и информационных источников, научного абстрагирования, нормативный метод с целью определения нормативов государственной поддержки. Применение методов сравнительного и статистического анализа, методов количественного и качественного анализа, а также научного предвидения и прогнозирования способствовало предоставлению предложений по повышению эффективности государственной поддержки в обеспечении устойчивого развития аграрного сектора экономики и продовольственной безопасности государства.

Результаты. На основании проведенного исследования предложено научно-методический подход, позволяющий скорректировать существующий механизм дотаций в сельское хозяйство, введения новых видов субсидий, для изменения и усовершенствования уже имеющихся. Определено, что следует переходить от стимулирования затрат на производство к поощрению конечного результата производства.

Научная новизна. Усовершенствован научно-методический подход относительно предоставления государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей, который в противовес существующим, позволяет стать прозрачным и ориентироваться на поддержку индивидуальных проектов. Они определяются по единым критериям, обеспечивая при этом их высокую эффективность.

Практическая значимость. Полученные результаты направлены на совершенствование экономического механизма государственной поддержки благодаря повышению доступности кредитов и займов, который обеспечит рост финансовой устойчивости отрасли. Одновременно должна быть модифицирована схема выдачи льготных кредитов сельскохозяйственным товаропроизводителям.

Ключевые слова: сельское хозяйство, финансирование, сельскохозяйственные предприятия, государственная поддержка, дотация, субсидия, субвенция.

Objective. The purpose of the article is a development of conceptual fundamentals of the state support for agriculture in Ukraine and recommendations for its practical implementation.

Methods. The theoretical basis of the study was the main provisions of the modern theory of agrarian economy, scientific works of famous domestic and foreign scholars regarding issues of state support for agriculture in the context of globalization of economic relations and transformational changes in agroindustrial complex. The modern methods of research were used in this article.

Among them were: the method of logical analysis, formal and dialectical logic, generalization of literature and information sources, scientific abstraction, the normative method to determine the regulations of state support. The application of the methods of comparative and statistical analysis, methods for quantitative and qualitative analysis and also scientific prediction and forecasting contributed to submission of propositions to improve the effectiveness of state support for sustainable development of the agrarian sector and food security.

Results. On the basis of the conducted research the scientific and methodical approach was proposed. This approach allows us to correct the existing mechanism of subsidies in agriculture, impose new types of subsidies, change and improve existing ones.

It has been determined that we should move from stimulation of the production costs to encourage of the final result in production.

Scientific novelty. *Scientific and methodical approach to provide state support to agricultural producers has been improved. This approach allows to be transparent and to focus on supporting of individual projects that are determined by the same criteria, while providing its high efficiency.*

Practical value. *Obtained results were aimed on improvement of the economic mechanism of state support due to increased accessibility of credit and loans that will increase the financial sustainability of the industry. At the same time, scheme of issuing preferential credits to agricultural producers should be modified.*

Key words: *agriculture, financing, agricultural enterprises, public support, dotation, subsidy, subvention.*

Рекомендовано до публікації д-ром екон. наук, проф.
Березіною Л.П. Дата надходження рукопису 23.09.2013 р.